

Den norske tannlegeforenings Tidende

130. ÅRGANG – 2020 side 1–1112

Ansvarlig redaktør: Ellen Beate Dyvi

Tidende utgis på papir, i app og på internett i fulltekst med fritekstsøk: www.tannlegetidende.no

LEDER

Helsetilstanden i munnen henger sammen med mye annet.....	5
Helsearbeider eller kosmetiker?.....	89
God idé med livsvitenskap.....	209
Både mye og lite å frykte.....	309
Lenge leve usikkerheten og tvilen	401
Sommerferie og kjærlighet, i vår tid	505
Stay skjerpa, du blir sett.....	589
Akutt behov gir mye forskning – både god og dårlig	673
Koronaens ringvirkninger.....	793
Alt vel, og ikke så bra	889
Slutten på året det var så bratt.....	985

PRESIDENTEN HAR ORDET

Ny hovedstyreperiode – nye muligheter!.....	7
Nytt lederkurs – bare for medlemmene	91
Vi tannleger og teknologien.....	211
Koronakrisen	311
Hvordan vil koronasituasjonen påvirke NTF?	403
Med ønske om en trygg og god sommer til dere alle.....	507
Samhold i krisetider	591
Etterutdanning i koronatiden	675
Bli med på landsmøtet!	795
Politisk arbeid	891
Annerledesåret 2020	987

NORDISK TEMA: SAMMENHENGEN MELLOM ORALE INFEKSJONER OG GENERELL HELSE

Introduction to Nordic Theme: Association between oral infections and general health	9
<i>Anttonen V, Blomqvist M, Alapulli H, Methuen M, Koskinen S, Yli-Urpo H, Rajavaara P, Tanner T, Lindholm P, Könönen E.</i> Oral health of children and adolescents – factors of concern in the future.....	18
<i>Belstrøm D.</i> The oral microbiota as part of the human microbiota – links to general health ...	114
<i>Bolstad AI, Poulsen AH, Yucel-Lindberg T, Klinge B, Holmstrup P.</i> The interrelationship of periodontitis and rheumatoid arthritis.....	26
<i>Bunæs DF, Verket A, Aass AM, Bolstad AI.</i> Sammenheng mellom diabetes mellitus Type 2 og periodontal sykdom.....	10

<i>Kvist T, Buhlin K, Klinge B, Rydén L, Helgesson G.</i> Sambandet mellom orale infeksjoner og andre sykdommer – idé-historiska, vetenskapliga, etiska och sociala aspekter	92
<i>Salminen A, Kopra E, Lahdentausta L, Liljestrand J, Paju S.</i> Association between oral infections and cardiovascular diseases... ..	122
<i>Sebring D, Jonasson P, Buhlin K, Lund H, Kvist T.</i> Endodontiska infeksjoner och allmänhälsa	104

VITENSKAPELIGE ARTIKLER

<i>Agdal ML, Risbakk IR, Øvland L, Berge KG, Vika ME.</i> Barns formidling av tannbehandlingsangst ved å tegne på tøydukke – før og etter kognitiv atferdsterapi	412
<i>Bletsa A, Iden O, Sulo G, Berggreen E.</i> Arbeidserfaring påvirker behandlingsrutiner i endodonti: En spørreundersøkelse blant tannleger på Vestlandet.....	602
<i>Brennhovd A, Petrovski BE, Hjortsjö C:</i> Benoppbygging før implantatinnsetting – overlevelse og suksess	796
<i>Bunæs DF, Øilo M.</i> Fra fysisk til digital undervisning. Odontologistudenters opplevelser av «stengt universitet»	988
<i>Bülbiöl O, Krockow C, Haugen HJ.</i> Hvilke kjeveortopediske metallkomponenter gir pasientreaksjoner og hvilke reaksjoner er registrert? En oversikt over metallhypersensitivitet innen kjeveortopedien.....	212
<i>Grytten J, Pervaiz M, Rongen G, Skau I.</i> Endringer i de unge voksnes tannhelse – hvor stort er deres behandlingsbehov? En analyse av studenter som var pasienter hos SiO Helse Tannlege i perioden 2007–2018.....	904
<i>Gussgard AM, Valen H, Olsvik Ø, Jokstad A.</i> Aerosol i tannhelseklinikken. Del 1: Risiko for smitte.....	676
<i>Gussgard AM, Valen H, Olsvik Ø, Jokstad A.</i> Aerosol i tannhelseklinikken. Del 2: Tiltak for å begrense smitte.....	690
<i>Haugen HK, El-Homsy F, Haugli KH, Myhrer T.</i> Utviklingen av tannteknisk produksjon i Norge.....	592

<i>Jacobsen N.</i> Fedme og oral sykdom	404
<i>Jacobsen N, Hensten A.</i> Islam og tannbehandling.....	508
<i>Læg Reid T, Lund A, Tveit HV, Kapako SK.</i> Ufullstendige tannfrakturer: Klassifikasjon, etiologi og behandling.....	892
<i>Løes S, Østensjø V, Eriksen ES.</i> Kjevebrudd ved Haukeland universitetssjukehus 2006–2011	808
<i>Mulic A, Oscarson N, Tveit AB.</i> Hvordan er kariessituasjonen hos eldre i Tromsø?	312
<i>Torper J, Ansteinsson V, Lundeby T.</i> Konsultasjonsmodellen «Fire Gode Vaner» tilpasses odontologien. Trenger tannlegene en ekstra vane?.....	220

OVERSIKTSARTIKLER

<i>Giltvedt KM, Bjørnland T, Olsen-Bergem H.</i> Hvordan håndtere pasienter med økt blødningsrisiko.....	318
<i>Størksen K, Sæle PK.</i> Protetisk behandling av pasienter med leppe-kjeve-ganespalte.....	234

KASUISTIKK

<i>Alnæs M, Storaas T, Bjørkman L, Vindenes HK, Brudevoll S.</i> Anafylaksi etter endodontisk behandling	326
<i>Grung B, Johannessen AC.</i> Perifert kjempecellegranulom – rapport av 15 kasus.....	422
<i>Grung B, Johannessen AC.</i> Perifert ossifiserede fibrom – en vanskelig klinisk diagnose.....	922
<i>Hardersen LR, Ottersen MK, Sunde PT.</i> Ortograd Rotfyllingsterapi av unge tenner med dens invaginatus: To kasus	332
<i>Kolltveit KM, Nilssen N.</i> Peri-implantitt utløst av tanntråd	704
<i>Lobekk OK, Skaale S, Pedersen TØ.</i> Fremmedlegemer i sinus maxillaris	816
<i>Løes S, Liavaag PG.</i> Åpent bitt forårsaket av mukocele	610
<i>Pedersen TØ, Brukas M, Benediktsdottir IS, Løes S.</i> Osteomyelitt etter fjerning av visdomstann	822
<i>Quintero DPH, Bjørkvik J.</i> Tverrfaglig behandling for pasienter med psykiske helseutfordringer	998
<i>Skaare AB, Herlofson BB, Sjøland TM.</i> Orofacial granulomatose og Crohns sykdom – et klinisk kasus og en litteraturgjennomgang	914
<i>Skallevold HE, Verket A.</i> Myasthenia gravis og orale utfordringer	614
<i>Strøm E, Leknes KN.</i> Re-osseointegrasjon av et mobilt implantat – En kasuistikk.....	710

AKTUELT FAG

<i>Benetti A, van Dijken J, Pallesen U, Peutzfeldt A, Larsen L, Michou S.</i> En fylling er ikke bare
---

En fylling... viser en studie hvor Activa Bioactive-Restorative inngår.....	244
<i>Håheim LL, Nafstad P, Schwarze PE, Olsen I, Rønningen KS, Thelle DS.</i> Over 10 tannekstraksjoner predikerer dødsfall av hjerneinfarkt en 12 ½ års norsk oppfølgingsstudie av eldre menn	246
<i>Håheim LL, Nafstad P, Schwarze PE, Olsen I, Rønningen KS, Thelle DS.</i> Lavt nivå av antistoffer mot <i>Tannerella forsythia</i> , en av hovedbakteriene i kronisk periodontitt, predikerer død av hjerte-karsykdom blant menn som har hatt et hjerteinfarkt	340
<i>Olsen I, Singhrao KS.</i> Dårlig munnhygiene kan redusere kognitiv funksjon	431
<i>Skoglund LA, Vigen EC, Coulthard P.</i> Ibuprofen er fortsatt anbefalt	430
<i>Skoglund LA, Vigen EC.</i> Munnskyllemidler mot pandemisk/epidemisk virus: En kort oversikt.....	620
Hvordan har tannhelsetjenesten i Norge håndtert pasienter og smittevern under den mest akutte fasen av COVID-19-pandemien?.....	722

FRA BIVIRKNINGSGRUPPEN FOR ODONTOLOGISKE BIOMATERIALER

Alvorlig allergisk reaksjon i forbindelse med bruk av resinmodifisert glassionomersement	718
Resultater fra ny forskningsrapport: Medisinsk uforklarte symptomer minsket etter fjerning av amalgamfyllinger	936

DOKTORGRADER

<i>Bjørn Einar Dahl:</i> Kroner og broers tilpasning .	626
<i>Cecilie Gudveig Gjerde Gjengedal:</i> Eigne stamceller kan bygge bein.....	826
<i>Sigrid Haugen:</i> Effekten av adiponektin og peptidagonisten ADP355 i bein og kjeveortopedisk tannforflytning.....	933
<i>Paula Frid:</i> Kjeveleddsartritt ved juvenil idiopatisk artritt, med fokus på livskvalitet, oralt mikrobiom og intervensjon	934
<i>Anna-Karin Abrahamsson:</i> Temporomandibular osteoarthritis in the young and the elderly	935
<i>Anne Rønneberg:</i> Barriers and facilitators safeguarding children in dental care: clinical practice, attitudes and cooperation with social welfare services.....	

KRONIKK

<i>Asbjørn Jokstad:</i> Et upresist språk skaper unødvendig angst om koronaviruset	438
--	-----

AKTUELT

Store saker, små diskusjoner.....	38
Lederkurs på BI – bare for tannleger	44
Nyutdannet sterilforsyningstekniker	46

Utdannes det for mange tannleger?.....	132
Du blir det du gjør.....	136
Lærerik variasjon i tannlegehverdagen.....	138
MeSH: Å finne gode søkeord	142
Mange millioner til benbygging	144
Hvordan overleve alderdommen?.....	254
Åpen publisering av all forskning innen 2024: Hva er Plan S?.....	258
24. januar – 24. mars 2020: Koronasituasjonen dag for dag	348
Rapport fra Danmark 12. mars, 2020: Frykt for koronasmitte rammer tannlegene	352
Rapport fra Sverige 19. mars: Uklar situasjon for svenske tannleger	356
Koronalukking av Oslofaktultetet: Basalt smittevern er essensielt	358
Felles legemiddelliste og kommunal e-journal planlagt innført i 2030.....	360
Noen ulogiske krav	440
Nye kriser kan vente svenske tannleger.....	444
Utbredt fremtidsbetyrning hos danske tannleger	446
<i>Oss tannleger imellom</i> fortsetter, som før.....	448
Høylytt utstyr kan gi skader.....	628
Tannlege og forsker? Nå kan du søke NIOM om å bli gjesteforsker	632
Helsepolitisk barometer: Mer bekymret for økonomi enn helse	636
Hva er, og gjør, TOO-tannleger?.....	639
Hensyn til liv og helse kom først	728
Filmer mot tannbehandlingsangst.....	730
Sykehjelpsordningens økonomi påvirkes av covid-19	832
Minner om misbruk gjør tannpleie vanskeligere	836
Velg riktig musikk for å lindre smerte	840
Norsk Helsennett øker prisene: Tannlegene betaler det samme som legene, men får ikke de samme tjenestene	944
Oppstart av prosjektet Samhandling for bedre tannhelsetjeneste til hjemmeboende pasienter – CORAL: Hjemmeboende pasienter kartlegges, for å bedre tjenestetilbudet.....	948
Nyutdannet tannlege: Møtet med arbeidslivet .	1014
Ulike meninger om kompensasjonsordningen for tannleger.....	1020
Vil dokumentere at tannlegene har redusert antibiotikabruken med 30 prosent.....	1024

KOMMENTAR OG DEBATT

Obligatorisk etterutdanning og et mulig alternativ (Reinert Amundsen)	362
Svar til «Obligatorisk etterutdanning og et mulig alternativ». NTFs obligatoriske etter- utdanning (Camilla Hansen Steinum).....	364
Svar til svar til «Om obligatorisk etterutdanning og et mulig alternativ». NTFs obligatoriske etterutdanning (Reinert Amundsen).....	453

Svar til Reinert Amundsen: NTFs obligatoriske etterutdanning (Camilla Hansen Steinum)	455
NTFs nye obligatoriske etterutdanning: En liten kommentar (Lasse Skoglund)	734
Om NTFs obligatoriske etterutdanning (OEU): Svar til Lasse Skoglund (Øyvind Asmyhr) ...	736
Praksistaksering etter pilkastmetoden? (Kjetil Reppen).....	738

FRA NTF

NTFs arbeid med folketrygdens regelverk for stønad til tannbehandling	53
Tilbydere av tannbehandling i utlandet må endre sin markedsføring	55
Intervju med Camilla Hansen Steinum, president NTF og leder av NTFs hovedstyre ..	56
Nye vedtekter vedtatt av NTFs representantskap	60
Valgresultat – NTFs representantskaps- møte 2019.....	61
Intervju med leder i Norsk Endodontiforening (NEF), Øyvind Kristoffersen	152
Kirsten Nerheim Ahlsen er ny fagsjef i NTF....	153
Siste nytt fra Akademikerne.....	154
Nye fylkeskommuner.....	155
Informasjon om direkteoppgjørsavtalen til NTFs medlemmer	263
Intervju med Eivind Aakenes – leder i Nordmøre Tannlegeforening.....	264
Siste nytt fra Akademikerne.....	266
Nytt styre i NTF Student.....	270
Retningslinjer for kollegahjelpsordningen.....	277
Hva skjer med tannlegenes særaldersgrense? ...	284
Ny informasjonsside om koronaviruset	368
NTFs hovedstyre møtte Stortingets helse- og omsorgskomite	369
Intervju med Hannu Larsen, leder Norsk forening for oral protetik (NFOP)	370
Aktuell informasjon fra NTFs fagkomité for anbefalt bruk av antibiotika i odontologisk praksis	372
NTFs tariffkonferanse 2020.....	374
NTFs aktiviteter i koronasituasjonen	458
Medlemmer og tillitsvalgte i offentlig sektor....	461
NTFs innspill til partiprogrammene for 2021–25	463
NTF med bekymringsmelding til Stortinget om den økonomiske situasjonen i tannhelse- tjenesten	565
Intervju med presidenten – Hvordan har koronasituasjonen påvirket NTF som forening og NTFs arbeid?	646
Digitalt forum for tillitsvalgte	650
Ny innføringsdato for tidsregistrering av krav om trygderefusjon – 1. oktober 2020	744
NTFs landsmøte 2020 digitaliseres.....	746
Fra Akademikerne kommer	747
Minnefond for Knut og Liv Gard og for Frans Berggren.....	751

Fem fordeler med NTFs landsmøte 2020	850
Influenzavaksine til helsepersonell	853
NTFs digitale næringspolitiske forum 2020	854
Avklaringer fra Helsedirektoratet	856
Ingen kutt i tannhelse i årets statsbudsjett.....	952
Nye regler for obligatorisk etterutdanning.....	956
Vellykket åpning av NTFs landsmøte.....	1064
Presidentens tale til åpningen av landsmøtet 2020	1067
Priser og hederstegn på årets landsmøte	1072
Digitalt ledermøte 2020	1075

ARBEIDSLIV

Tannlegers oppmerksomhetsplikt og opplysnings- plikt til barnevernet etter helsepersonelloven § 33	64
Nye regler om varsling i arbeidsmiljøloven fra 1. januar 2020	162
Lojalitetsplikt i kontraktsforhold mellom næringsdrivende tannleger	278
Dette bør du vite om ferie og feriepenger!	380
Alle lønnsoppgjørene i Norge er utsatt til høsten.....	468
Høstens lønnsoppgjør	654
Hva du som helsepersonell kan gjøre ved mistanke om begynnende demens hos pasienten	754
Arbeidsgivers tilretteleggingsplikt.....	862
Hva betyr «prøvetid»? Hvordan bør arbeidsgiver bruke prøvetiden?.....	962
Helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid – stadig aktuelt	1078

SPØR ADVOKATEN

Feriedager i julen	67
Tannhelseforsikring og spørsmål om sletting av journal	165
Sommerjobb som tannlegestudent	283
Assistenttannlegers ansvar overfor praksiseier ved negativ omtale fra pasienter på sosiale medier	383
Gjennomsnittsberegning av arbeidstid.....	469
Hva med de som er permittert?	655
Markedsføringsnavn	755
Bilder av ansatte på hjemmeside	864
Gradert sykmelding og egenmelding	965
Lønnsforhandlinger og lønn for spesialister	1081

SNACK OM ETIKK

Mer etikk takk!	71
Garanti på tannbehandling	167
Allmenntannlegens samarbeid med spesialist....	286
Informert samtykke og privatpraktiserende tannlege.....	384
Bruk av titler.....	471
Hvordan undervises det i etikk ved odontologiske læresteder i Norge?.....	657

Tannleger og markedsføring	757
Tannhelsebegrepet i endring	867
Helfo-regelverket skal følges, det skal ikke styre din behandling mot overbehandling	969
Moralsk stress	1082

TIDENDES SOMMERHEFTE

Flyspor. Foto av Niklas Angelus	514
Tur til Provence = Provencetur	516
Den allsidige. Bamse Mork-Knutsen (1955-2019).....	520
Blå dråper. Foto av Niklas Angelus	528
Norsk Odontologihistorisk Forening 40 år: Støttemedlemmer søkes	530
Mjølkeproduktet Skyr® finst òg i vårt land	536
Håp uten optimisme	538
Utdrag fra Kjersti Anfinnsens roman De siste kjærtegn: Min søster.....	542
Utdrag fra Kjersti Anfinnsens roman De siste kjærtegn: Små hender.....	543
Sauflokk på Stokkøya. Foto av Niklas Angelus	543
Tannhelse uten grenser: Gir nye smil i Etiopia.	544
Ingen steder til. Novelle av tannlege Per Neverlien.....	550
Mens vi venter. Novelle av tannlege Per Neverlien.....	552
Vanndråpe. Foto av Niklas Angelus	554
Hva skal du lese? Og hva kan du tilby en som oppsøker stedet du bor eller kommer fra?	556

NTFs LANDSMØTE 2020

Spesialister i aksjon på direkten	1026
«Bitte slitt» eller slitte bitt med kompositt og protetikk	1029
«Managing Anne».....	1032
Dyp karies	1036
Hva er problemet med protetikk på endotenner?.....	1038
Hvordan kan vi gjøre avtagbare proteser faste?	1040
Smerter i kjeve- og ansiktsregionen.....	1044
Tannresorpsjoner	1046
Ytringsklima	1048
Da pandemien rammet tannhelsetjenesten – Helsedirektoratets rolle og perspektiv	1050
Tann, trygd og tillit - Helfos kontrolloppgave i velferdssystemet.....	1052
Nordental 2020: Digital utstilling fungerte godt teknisk.....	1056

NOTABENE

Nye nasjonale minstekrav til tannlege- og annen helseutdanning	178
Personvernemnda og Legelisten.no fikk medhold i tingretten	177

Nasjonalt faglig retningslinje for tannhelse- tjenester til barn og unge 0–20 år – del 2	296
Nesten åtti prosent av kommande tannlege- studentar er kvinner.....	662
FDI – 120 år.....	877
Zendiumprisen 2020: Tannhelsearbeid som helsefremmende arbeid	879
Alrek helseklynge i Bergen – nye samarbeidsmuligheter	975
Lavt tanntap på grunn av periodontal sykdom i Norge	936
Tidendes pris for beste kasus- presentasjon 2020	1087
Alder og yrke påvirker lønnsgapet.....	1089

MINNEORD

Hugo Dalaker.....	663
-------------------	-----

BOKNYTT	180, 298
---------------	----------
